

ליה: לזה תשמישו בנחת [בפתח], ולזה תשמישו בקשה. שהרי בשלשול הוא משתמש].

אבל הא מיבעיא לן:

אם היתה הרשות משמשת לזה בשלשול [שחצר אחת היתה גבוהה ממנה עשרה טפחים], ולזה בזריקה [שהיתה החצר השניה נמוכה מן הרשות עשרה טפחים] — מאי?

[ראה ציור 1]

אמר רב: שניהן אסורין, כיון דלשניהן משמשת היא בשימוש קשה.

ושמואל אמר: נתנין אותו לזה שבשלשול.

שלזה תשמישו בנחת, שהשלשול ביחס לזריקה תשמיש בנחת הוא, ולזה תשמישו בקשה.

ובל דבר שתשמישו לזה בנחת ולזה בקשה — נתנים אותו לזה שתשמישו בנחת.

תנן במשנתנו: אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו, כל שגבוה עשרה טפחים — למרפסת. פחות מכאן — לחצר.

קא סלקא דעתך דבני הישיבה: מאי "מרפסת" —

א-ת 9 "בני עליה".

כלומר: קא סלקא דעתין דתנא מילתא פסיקתא נקט, ומיירי אפילו בכזאת מרפסת שיש מעליה קומה נוספת, ועולים ממנה אל העליות שלמעלה בסולם נוסף, הגבוה עשרה מהמרפסת. [ריטב"א] [ראה ציור 2]

ואמאי קרו להו אנשי מרפסת — אף שדרין בעליות שמעל למרפסת — משום דקסלקי במרפסת [עולין דרך המרפסת].

ונמצא, שהעמוד או התל שבחצר, נמוכין הן בהרבה מן העליות [שלמעלה מהמרפסת], ומכל מקום נותנין אותן לבני העליות.

אלמא, כל שהשימוש לזה, לבני עליות, הוא בשלשול, ולזה, לבני חצר בזריקה — נתנין אותו לזה שבשלשול.⁽¹¹⁾

וכיון שכן, תיקשי לרב דאמר שניהם אסורין?!

ומשנינן: כשם דאמר רב הונא — לקמן בשמעתין — דלא מיירי מתניתין בבני עליות הדרין למעלה מן המרפסת, אלא לאותן בני עליות הדרין בקומה שבמרפסת עצמה, שפתחיהם בשוה למרפסת.⁽¹²⁾

הכא נמי — לאותן הדרין במרפסת! ואין העליות גבוהות מן העמוד עשרה טפחים, ונמצא שלבני העליות הוי "פתח", ולבני החצר בזריקה [ריטב"א].

העליות בשלשול מעליותיהם, אבל מה שמשמשין שם דרך מרפסת אינו אוסר, ראה שם הטעם. ולפיכך מיקרי: לזה בשלשול ולא בפתח.

12. ריטב"א, וכתב: אפשר שכן כוונת רש"י.

[תנא] למימר אלא שמערבין אחד, דכיון דכן פשיטא לן דאסרי ביה אהרדי אם יש בו ארבעה טפחים" [לשון הריטב"א].

11. וביאר הריטב"א: אין אוסר על בני החצר מלהשתמש בעמוד אלא התשמיש שעושין בני

ותמהינן עלה: **אי הכי, אימא סיפא** דמתניתין:

פחות מכאן [מגובה עשרה מפני החצר] —
נותנין אותו **לחצר**.

והשתא, למאי דאוקמת לה שבני העליות דרין בשוה למרפסת, מסתמא אין המרפסת גבוהה כל כך שיהא ממנה עשרה טפחים עד ראש התל, ואף לא מן העליות הפתוחות לה [ריטב"א].

ותיקשי: **אמאי** נותנין אותו לחצר?

והא הוי שימוש לזה — אף לבני העליות — **בפתח**, כיון שאין גבוהים עשרה, וגם שימוש לזה — לבני החצר — **בפתח הוא**.

ואם כן, למה נותנין אותו רק לחצר?!

הניחא למאי דאוקמינן לה בקושיין, דמיירי בבני עליה הגבוהים עשרה מן המרפסת, אם כן הוי לזה — לבני העליות — בשלשול, ולזה — לבני החצר — בפתח, ונותנין אותו לחצר, שמשמשת בו בפתח.

אבל למאי דמשנינן אליבא דרב, תיקשי?!

ומשנינן: **מאי לחצר** — דקתני במתניתין — **אף לחצר** קאמר.

כלומר: שתי הרשויות שולטות בו, **ושניהם אסורין** בו, משום דהוי לזה בפתח ולזה בפתח.

ומסייענין לפירווקין: **הכי נמי מפתברא**, דבדירין השוין למרפסת מיירי מתניתין, ו"אף לחצר" קאמר.

והראיה: מוקתני **סיפא**: במה דברים אמורים בסמוכה למרפסת, אבל במופלגת — אפילו גבוה עשרה טפחים, הרי הוא שייך לחצר.

מאי לחצר דקתני בסיפא?

אילימא דהכי קאמר: נותנין אותו לחצר, ושרי לבני חצר לאישתמושי ביה.

אמאי יהבינן לה לבני חצר? והרי אין נוח תשמישה לבני חצר, שמשמשתין בו בזריקה, יותר מאשר לבני המרפסת שצריכים לזרוק, משום הפלגת העמוד, ורשותא דתררויהו **הוא!** (13)

אלא, על כרחך, **מאי "לחצר"** דקתני בסיפא — נותנין אותו אף לחצר קאמר, **ושניהן אסורין**.

אם כן, **הכא נמי** בהא דאמרינן פחות מכאן נותנין אותו לחצר, **מאי "לחצר"** — אף לחצר קאמר, **ושניהן אסורין**.

ומסקינן: אכן **שמע מינה!**

תו מקשינן מסיפא דמתניתין, כעין דאקשינן לרב מרישא דמתניתין:

תנן: חוליית הבור והסלע שהן גבוהין עשרה — למרפסת. פחות מכאן — לחצר.

וקא סלקא דעתין דמיירי בבני עליות הגבוהין מן המרפסת דהויא להו בשלשול, ומכל מקום יהבינן להו, ולא אמרינן כרב, דכיון דלבני עליות בשלשול ולבני חצר בזריקה, שניהם אסורין [ריטב"א].

כדפרישנא אליבא דשמואל, דמיירי בבני עליות

13. הוקשה לרש"י: והרי אנו באים להוכיח

במשך השבת נמי שריא. דאמרינן: שבת — הואיל והותרה, הותרה! [ריטב"א, וראה שם].

ותמהינן אשינויין: אדרבה, כיון דכי חסרא אפירא הבור מעיקר הדין, ובור עבידא דחסרה, כי מליא — בכין השמשות — נמי אפירא!

כי כבר מעתה חשבינן ליה כמחוסר, ורשות שניהם שולטת בו [ריטב"א, וראה מה שכתבו התוספות].

אלא, אמר אביי שינויא אחרינא, אהא דמקשינן לרב, מבור, שנותנין אותו לבני מרפסת המשתמשין בו בשלשול, ולא נותנין אותו אף לבני חצר המשתמשין בו בזריקה: הכא, בבור מליאה פירות עפקינן, וכדמפרש לה ואזיל.

וקא סלקא דעתין דמשתמש בבור ליטול ממנו פירות.

ולפיכך מקשינן: והא חסרי הפירות כשנוטל והולך מהם, וכבר עכשיו חשיב כחסר, וליתסר?!

ומשנינן: מיירי הכא בפירות טיבלא [טבל, ואסורים בטלטול כיון שהן מוקצין מחמת איסור], ואין יכול ליטול כלל מן הפירות.

ומתניתין מיירי, שבא להשתמש על גבי

אמר מתרין רב הונא [דמייתנין לעיל]: הכא מיירי לאותן הדריים בשוה למרפסת, דהוי לבני עליות בפתח ולבני חצר בזריקה. (14)

ותמהינן עלה: תינח סלע, כדמשנינן.

אלא בור, שתשמישו בדליית מים מן הבור, ומקרקעיתו דולין, נמצא שאף בני עליות הדרין בשוה למרפסת צריכין שלשול כדי לדלות. ומכל מקום, נותנין אותו להם ולא לבני החצר שמשמשין בו בזריקה, והיינו כשמואל.

ומאי איכא הכא למימר דלא תיקשי לרב?!

אמר מתרין רב יצחק בריה דרב יהודה: הכא מיירי בבור מלאה מים עד שפת החוליא עפקינן, והמים העליונים שיש בבור קרובים לבני מרפסת בפחות מעשרה [ריטב"א], שלבני עליה הדרין בשוה למרפסת הוי תשמישו בפתח, ולבני החצר בזריקה.

ותמהינן עלה: והא חסרה!

כלומר: משמע דמותר אף לאחר שהשתמשו בו הרבה בשבת וחסר הבור, והוי לבני מרפסת בשלשול ולבני חצר בזריקה, ומכל מקום נותנין אותו לבני מרפסת, ותיקשי לרב.

ומשנינן: כיון דכי מליא [כשהיתה מליאה] בכין השמשות הוה שריא — כי חסרא

מזריקת גובה. הכא, דאיכא שלשול וזריקת הפלגה שוין הן לזריקת גובה של חצר, ואין ליתנו לבני חצר לבדם — ריטב"א בהבנת רש"י. 14. ביאר הריטב"א: קושיא זו נשנית תחלה בבית המדרש, ולהכי תירצה רב הונא אהך קושיא.

הגבוהין מן המרפסת. והרי לדידיה ניחא שפיר מתניתין שנותנין אותו לחצר, שהחצר אין צריכה אלא זריקת גובה בלבד, ובני העליות צריכים גם זריקת הפלגה וגם שלשול, ויותר נוח התשמיש לבני חצר? וביאר רש"י: מסתברא, כיון דלשמואל גופיה נוח תשמיש השלשול יותר

אנשי הצר, אנשי הבית שמתחת לעלייה, ואנשי עלייה, ששכחו ולא עירבו ביניהם — אנשי הצר משתמשין בכותל הבית מבחון בעשרה טפחים תחתונים, ואנשי עלייה משתמשין בעשרה טפחים העליונים — של כותל הבית — הסמוכים לעלייה.

לפי שבני הצר משתמשין בזריקה באותן עשרה טפחים עליונים, היות שהם גבוהים עשרה מהצצר.

ולאנשי עלייה, שעשרה אלו סמוכים להם, חשיב כתשמיש בפתח, ולפיכך נותנין אותן לבני עלייה.

כיצד?

זיז רחב ארבעה היוצא מן הכותל של הבית למטה מעשרה טפחים מקרקע הצצר, נותנין אותו לחצר.

למעלה מעשרה טפחים [אין הכוונה למעלה מעשרה טפחים מהצצר, אלא למעלה, מסוף טפח עשירי, כשתמדוד מכיוון העלייה ולמטה, עשרה טפחים] — נותנין אותו לעלייה. [ראה ציור]

והשתא תיקשי: משמע, הא אותם זיזין דביני ביני [שבין עשרה טפחים תחתונים לעשרה טפחים עליונים] שבכותל — אסור לשניהם להשתמש בהם.

ואף שלבני העלייה הם בשלשול, ולבני הצר בזריקה, אין נותנין אותו לזה שבשלשול. ותיקשי לשמואל!?

הפירות לשימוש כל שהו [על פי משמעות רש"י].

דיקא נמי דמיירי במידי דלא חסר: דקתני בור דומיא דסלע, דתני במתניתין בהדיה דבור.

ומסקינן: שמע מינה.

והשתא תמהינן: כיון שאת הבור מוקמת לה כשתשמישו בפתח לבני מרפסת — למה לי למיתנא גם בור, ולמה לי למיתני גם סלע?

כלומר: ליתני סלע ולא ליתני בור?! (15)

והניחא אי מיירי בבור מים שתשמישו בשלשול, איצטריך בור לאשמועינן דלזה בשלשול ולזה בזריקה, יהיבנן לה לבני מרפסת המשתמשין בו בשלשול.

אבל השתא, דבור מיירי דומיא דסלע, לא ליתני בור כלל?!

ומשנינן: צריכא גם בור למיתני.

דאי אשמועינן רק סלע דמותר לבני מרפסת להשתמש בו, הוה אמינא דוקא סלע כיון דליכא למיגזר ביה ולא מידי.

אבל בור מלא פירות, הוה אמינא דאסור, דליגזור על מלא פירות טבל, משום זימנין דמליא הבור פירות מתוקנין [מעושרין]. והם עומדים להתחסר, הילכך צריכא!

תא שמע לסיועיה לרב:

ב-ת 9

תא שמע לסיועיה לרב:

א. גוזזטרא, [שני זיזין בולטין מן העלייה שעל שפת הים, וקובעין נסרים מזיז אחד לחבירו], אין ממלאין דרכה מן הים בשבת.

לפי שהגוזזטרא — שהיא גבוהה ורחבה הרבה — רשות היחיד היא, והים כרמלית הוא. וכדי להתיר למלאות מים מהים לגוזזטרא, עושין לה מחיצה סביבות הנקב מעל הגוזזטרא, או שמחברים מחיצה מתחתיה, והיא תלויה מעל פני המים.

שמתוך שאומרים "גוד אחית מחיצתא", רואים כאילו יורדות המחיצות וסותמות עד התהום, והמים שכנגד הנקב נעשו רשות היחיד.

"קל הוא שהקילו חכמים במים", לסמוך על מחיצה תלויה [כמבואר לקמן דף פזב].

ב. שתי גוזזטראות זו למעלה מזו, ואין מכוונות זו כנגד זו, אלא משוכות האחת מחברתה על פני רוחב הכותל עד ארבעה טפחים. ועשו בני שתי הגוזזטראות בשותפות מחיצה תלויה לגוזזטרא העליונה, ולא עשו מחיצה תלויה לתחתונה. [ראה ציור]

וביום חול [כן כתב ריטב"א, וראה רש"י.

אמר רב נחמן: הכא, בכותל גבוה תשעה עשר טפחים עסקינן. [ראה ציור בעמוד קודם]

וכך הוא פירוש הברייתא: כיון שאנשי חצר משתמשין [יכולים להשתמש] בפתח בעשרה טפחים תחתונים, ואנשי עלייה משתמשין [יכולים להשתמש] בפתח בעשרה העליונים, נמצא: שתשעת הטפחים התחתונים הם רק לבני החצר בפתח, ותשעת הטפחים העליונים הם רק לבני העלייה בפתח. ואילו הטפח העשירי [מכל כוון] דביני בני, הוא בפתח לשניהם.

והיה זיז יוצא ממנו [מן הכותל].

אם היה למטה מעשרה מן העלייה [ולא מן החצר, כדסלקא דעתין], כשתמדוד ממנו ולמטה, דהיינו עד סוף תשעה טפחים מקרקע החצר — נותנין אותו לחצר, משום דהוי לזה [לבני חצר] בפתח, ולזה בשלשול.

ואם היה הזיז למעלה מעשרה מקרקע החצר [ולא מן העלייה כדקא סלקא דעתין], דהיינו תשעה טפחים עליונים — נותנין אותו לעלייה. משום דהוי לזה [לבני עליה] בפתח, ולזה [לבני חצר] בזריקה.

והטפח העשירי — מכל כוון — דביני בני, שניהם אסורין בו, שהרי לשניהם הוא בפתח. (16)

משום דמכל מקום משמע, שסוף טפח עשירי בצמצום שאינו בכלל "למטה מעשרה" ולא בכלל "למעלה מעשרה" שניהם אסורין בו. ועדיין תיקשי לשמואל למה אין נותנין אותו לבני עלייה, שלהם הוא בשלשול, טפי מלבני חצר, שלהם הוא בזריקה.

עוד ביאר רש"י דברייתא מיירי בזיז רחב

16. נתבאר על פי מהרש"א, וכפי שביאר הרש"ש. וראה בריטב"א.

וכתב רש"י: להכי מוקמינן לה בכותל גבוה תשעה עשרה טפחים, ולא בכותל עשרים, ותתבאר הברייתא כפשטה, ולא תיקשי אדשמואל, כיון דליכא "ביני וביני", שהרי כל הכותל נחלק חציו לחצר וחציו לעלייה.